

Vastaus kirjalliseen kysymykseen itsensä työllistäjien eläketurvasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 244/2021 vp:

Miten hallitus aikoo toimia, jotta eläkevakuutusjärjestelmä kattaisi myös freelancereiden tarpeet ja työtilanteet,

aikooko hallitus esittää uudistuksia yrittäjän eläkevakuutuksen ehtoihin, jotta ne vastaisivat paremmin freelancereiden tilannetta ja tarpeita ja

koska yrittäjän eläkevakuutuksen ehdot ja työtulon määrä vaikuttavat myös freelancereiden sosiaaliturvaan, otetaanko niihin liittyviä haasteita huomioon sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Yrittäjän eläkelaki (YEL) on osa työeläkejärjestelmää ja sen tarjoama eläketurva on yhdenmukainen työntekijöiden työeläketurvan kanssa. YEL:n mukaan yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai julkisoikeudellisessa toimisuhteessa. YEL:n piirissä vakuutettavaa yrittäjätyötä tehdään hyvin monenlaisissa yritys- ja toimintamuodoissa.

Yrittäjien vakuuttamisen perustana on eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistama YEL-työtulo, jonka mukaan määräytyy yrittäjälle karttuva eläke ja vakuutusmaksu. Lain mukaan YEL-työtulon tulee vastata sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän työn tekisi joku toinen yhtä ammatitaitoinen henkilö yrittäjän sijasta tai joka keskimäärin vastaa kyseisestä työstä maksettua korvausta.

YEL-vakuuttamisessa edellytetään vakuutettavalta toiminnalta tietynasteista vakiintuneisuutta ja vähintään 4 kuukauden kestoa. Vakiintuneisuuden ajatus näkyy vähimmäiskestovaatimuksen lisäksi yrittäjälle vahvistettavassa YEL-työtulossa, jota ei muuteta yritystoiminnasta saatavien tulojen satunnaisen vaihtelun mukaisesti, vaan silloin, jos yrittäjän työpanos muuttuu muuten kuin tilapäisesti.

Vakuutusmaksun joustamattomuus tulojen vaihdellessa on noussut ongelmana esille ns. itsensä-työllistäjiä koskevissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Toisaalta tulojen merkittävä vaihtelu voi olla vastaavasti ongelma sekä vaihtelevassa että vakiintuneemmassa yritystoiminnassa toimintamuodosta riippumatta.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelmassa vuosille 2019—2023 on päätetty selvittää keinoja yrittäjän eläketurvan parantamiseen. Hallitusohjelman mukaista selvitystyötä tehdään parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön työryhmässä. Järjestelmän kehittämismahdollisuuksia selvitetessä huomioidaan erilaisten yritystoiminnan muotojen ohella myös ns. freelancereiden työskentelymuotoja. Selvitystyössä hyödynnetään vuonna 2019 julkaistun raportin (Yrittäjän työeläketurvan kehittäminen, Työryhmän raportti, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:23) tuloksia.

Käytännössä työryhmän keskeisimpänä tehtävänä on selvittää mahdollisuuksia puuttua jo aiemmassa raportissa havaittuun alivakuuttamisongelmaan ja siitä johtuvaan yrittäjän sosiaaliturvan alhaiseen tasoon. Työryhmän selvityksen pohjalta hallitus arvioi, millä keinoilla yrittäjien, mukaan lukien ns. freelancereiden, eläketurvaa voidaan parantaa.

Sosiaaliturvauudistusta valmistelee parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea, jonka toimikausi ulottuu kahdelle eduskuntakaudelle. Sosiaaliturvan uudistamisen tavoitteena on ihmisen näkökulmasta nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Komitean työ on käynnistynyt yhteisen ongelmalähtöisen tilannekuvan rakentamisella Suomen sosiaaliturvajärjestelmästä. Työn seuraavassa vaiheessa komitea alkaa valmistella linjauksiaan keskeisistä ratkaistavista ongelmista sekä mahdollisten ratkaisuvaihtoehtojen ja koko uudistuksen suuntaviivoista. Parlamentaarinen komitea määrittelee itsenäisesti työnsä painopisteet.

Helsingissä 3.5.2021

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen